

ΡΑΨΩΔΙΑ Π 684-867

Το κύκνειο άσμα και ο θάνατος του Πάτροκλου

Αφηγηματικοί τρόποι της ενότητας: διάλογος -αφήγηση . Χαρακτηριστική στην ενότητα η χρήση βενικού προσώπου (αφηγηματικό μοντέλο :αποστροφή του ποιητή) , η οποία αποκαλύπτει τη συμπάθεια και τη λύπη του ποιητή για το θάνατο που πλησιάζει .(π.χ. στίχοι 692-693 , 744 , 786-788 , 813-814 , 843)

1^η ενότητα :στίχοι 684-697 → ο Πάτροκλος απειλεί τα τείχη της Τροίας

στίχος 686 -687 : προοικονομία της τελικής πτώσης του Πάτροκλου , που αποδίδεται από τον ποιητή 1. στην τύφλωση (=Άτη → σύμφωνα με τη μυθολογία Άτη ήταν κόρη του Δία και της Έριδας , προσωποποίηση του ασυγκράτητου πάθους και της τύφλωσης που μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο στην καταστροφή-ιδεολογικό στοιχείο)που προκάλεσε ο Δίας για να πραγματοποιηθεί η αδυσώπητη βουλή του 2. στην ασυγκράτητη ορμή του ήρωα που ξεχνώντας τις συμβουλές του Αχιλλέα υπερβαίνει το μέτρο και με τα κατορθώματα του προκαλεί τους Θεούς.(ύβρις→ νέμεσις→τίσις)
στίχοι 692-696 (αλλά και 702-705 , 784-786): ο αριθμός τρία(και τα πολλαπλάσιά του) είναι τυπικός , όπως τυπικό θεωρείται και το σχήμα της τριπλής επανάληψης :η τριπλή επίθεση που αποκρούεται την τέταρτη φορά και ανατρέπει την ανοδική πορεία του ήρωα. Εξάλλου με τριπλή επανάληψη δίνει ο ποιητής την πτώση του Πάτροκλου καθώς τρεις(Απόλλωνας -Εύφορβος- Έκτορας)εμπλέκονται , για να καταβληθεί τελικά ο ήρωας.

2^η ενότητα :στίχοι 698- 711→ πρώτη παρέμβαση του Απόλλωνα που σώζει το κάστρο της Τροίας
στίχοι 707-711:στα πλαίσια του ανθρωπομορφισμού ένας Θεός ενεργεί ως άνθρωπος ανάλογα με τις προσωπικές συμπάθειες ή αντιπάθειες του(ιδεολογικό στοιχείο) . Ο Απόλλωνας κάνει αισθητή τη θεϊκή του παρουσία (επιφάνεια) στην πρώτη παρέμβαση του υπέρ των Τρώων.

στίχος 707 :ο ρόλος της μοίρας (ιδεολογικό στοιχείο)

στίχος 708-709:προοικονομία

3^η ενότητα :στίχοι 712 -725→ ο Απόλλωνας με τη μορφή του Άσιου εμψυχώνει τον Έκτορα

Ο Απόλλωνας εμφανίζεται με τη μορφή ανθρώπου (ενανθρώπιση), πολύ κοντινού στον Έκτορα (προφανώς για να εισακουστούν οι συμβουλές του) , και τον πείθει να στραφεί εναντίον του Πάτροκλου για να κερδίσει δόξα από τον Απόλλωνα(στίχος 725:επική ειρωνεία)

4^η ενότητα: στίχοι 726-750→ ο Πάτροκλος σκοτώνει τον Κεβριόνη

Ο Πάτροκλος τυφλωμένος από τη θεϊκή Άτη διαπράττει το σφάλμα της ύβρεως απέναντι στο νεκρό Κεβριόνη , τον οποίο χλευάζει . Προοικονομείται η τελική πτώση.Έντονη και η επική ειρωνεία , αφού ο ήρωας αγνοεί ότι και η δική του τραγική πτώση πλησιάζει.

στίχοι 745-749:πλατιά παρομοίωση

5^η ενότητα: στίχοι 751-782 → η μάχη γύρω από το πτώμα του Κεβριόνη

στίχοι 752-754 και 757-761 και 765-771 :πλατιές ομηρικές παρομοιώσεις με εικόνες που προέρχονται από τον κόσμο της φύσης και κυρίως των άγριων θηρίων :νικητής συνήθως αποδεικνύεται ο ισχυρότερος στην αλυσίδα της φύσης.

Με βάση τους κανόνες του ομηρικού πολέμου (πολιτιστικό στοιχείο) , ο ήρωας έπρεπε να γίνει κύριος του σώματος του αντιπάλου του. Ο Θρίαμβος του νικητή στο πεδίο της μάχης ολοκληρώνεται με τη σκύλευση των όπλων του νεκρού. Όμως και οι σύντροφοι του νεκρού πολεμιστή όφειλαν να προστατέψουν το νεκρό από την ατίμωση αλλά και γιατί είχαν την ηθική υποχρέωση να του αποδώσουν τις απαιτούμενες νεκρικές τιμές.

6^η ενότητα :στίχοι 783- 804 → νέα παρέμβαση του Απόλλωνα

Καταλυτικός ο ρόλος του Απόλλωνα στην ενότητα αυτή. Χρησιμοποιώντας δόλια μέσα , χτυπά και αποπλίζει σταδιακά τον Πάτροκλο . Η συμπεριφορά του Θεού , σύμφωνα με την ομηρική αντίληψη , δεν έχει ηθικά ερείσματα .Οι θεοί στην Ιλιάδα είναι εγωιστές και άδικοι , γεμάτοι πάθη με μια πρωτόγονη εκρηκτικότητα σε αντίθεση με τους θεούς στην Οδύσσεια .Αν για μας μια τέτοια συμπεριφορά είναι ανάρμοστη και ανήθικη , για τον αρχαίο ακροατή είναι απόλυτα δικαιολογημένη. Συνεπώς η συμπεριφορά του Θεού δε διέπεται από ηθικούς νόμους και δικαιοσύνη, δεν τον μειώνει ηθικά , αλλά αντίθετα έχει σαν στόχο να τονίσει ακόμη περισσότερο την ανδρεία του θύματός του. Μάλιστα ο αποπλισμός του Πάτροκλου μόνο από έναν θεό θα μπορούσε να γίνει , αφού ο ήρωας πολεμούσε σαν θεός και τα όπλα του , όπλα του Αχιλλέα, φτιαγμένα από έναν θεό έκαναν τον Πάτροκλο άτρωτο.

στίχοι 799-800:η εικόνα του Έκτορα με το «μολυσμένο» κράνος του Αχιλλέα στο κεφάλι προοικονομεί και το δικό του θάνατο.

7^η ενότητα :στίχοι 805 -817 → Πάτροκλος και Εύφορβος

Η πτώση του Πάτροκλου είναι αποτέλεσμα σύμπραξης Θεών και ανθρώπων . Ο γενναίος Εύφορβος , του οποίου τις πολεμικές αρετές τονίζει ο ποιητής , χτυπά πισώπλατα τον Πάτροκλο και αποσύρεται φοβισμένος στην παράταξη των Τρώων. Το εγκώμιο του Εύφορβου και η γρήγορη υποχώρησή του τονίζει ακόμη περισσότερο την ανδρεία του Πάτροκλου.

8^η ενότητα: στίχοι 818-867→ Η πτώση του Πάτροκλου

στίχοι 823-829:πλατιά ομηρική παρομοίωση

στίχοι 830-842:1. γεμάτα έπαρση τα λόγια του Έκτορα .Υβριστική η συμπεριφορά του , προδικάζει το τέλος του .2.σтч.830-831 :πολιτιστικό στοιχείο → οι γυναίκες οδηγούνταν αιχμάλωτες και αν δεν εξαγοράζονταν από τις οικογένειες τους με πλούσια λύτρα κατέληγαν δούλες.

στίχος 844:ιδεολογικό στοιχείο (ο ρόλος της μοίρας στη ζωή του ανθρώπου)

στίχοι 851-854:προοικονομία του θανάτου του Έκτορα αλλά και ιδεολογικό στοιχείο: πίστευαν ότι τα λόγια του μελλοθάνατου έχουν προφητικό χαρακτήρα .Ιδεολογικό στοιχείο έχουμε και στους στίχους 855-857 , η ψυχή του νεκρού εγκαταλείπει το άψυχο σώμα και γεμάτη θλίψη μεταβαίνει στον Κάτω Κόσμο.

στίχοι 859-861 :έντονη επική ειρωνεία

Χαρακτηρισμός προσώπων

Πάτροκλος

Δικαιολογημένα η ραψωδία Π ονομάστηκε πατρόκλεια : ο ήρωας ορμά σαν θεός , είναι γενναίος , ασυγκράτητος , ανίκητος , σκορπά το θάνατο στους αντιπάλους , τυφλωμένος από την Άτη γίνεται όργανο στα χέρια του παντοδύναμου Δία που τον χρησιμοποιεί για να θέσει σε εφαρμογή την αδυσώπητη βουλή του , τραγικά υπεύθυνος , αφού ξεχνά τις συμβουλές του Αχιλλέα , υβριστικός και αλαζόνας απέναντι στον νεκρό Κεβριόνη , ξεπερνά τα ανθρώπινα μέχρι να ξεκινήσει η αντίστροφη μέτρηση . Γενναίος και ατρόμητος ακόμη και τη στιγμή που ξεψυχούσε, αρνείται στον Έκτορα τη δόξα της νίκης του , αφού έχει πλήρη επίγνωση της παντοδύναμης μοίρας.

Έκτορας

Τραγική φιγούρα , καθώς γεύεται μια πρόσκαιρη νίκη, η αξία και το πολεμικό ήθος μειώνονται στην ενότητα αυτή (χρειάστηκε ο Απόλλωνας για να τον ενθαρρύνει , ο Εύφορβος είναι αυτός που τραυματίζει θανάσιμα τον Πάτροκλο), αλαζόνας , σκληρός και γεμάτος έπαρση.